

Lena Bergman mfl.

Diakonin behöver Vägledning för framtida utmaningar

Församlingsdiakonin står inför många utmaningar. En av dem är att öka kunskapen om och engagemanget för diakoni hos styrning och ledning. En annan är att stärka diakonerna i strategiskt tänkande och ledning av det diakonala arbetet. Dessa slutsatser går att dra ur en nyligen genomförd studie i Stockholms stift.

Stockholms stiftsstyrelse gav för några år sedan ett uppdrag till det som nu är Ersta Sköndal Bräcke högskola och forskarna Charlotte Engel och Elisabeth Christiansson att göra en kartläggning av diakonins strukturer i stiftet. Det resulterade i en tredelad studie av den församlingsdiakonala verksamheten. Studien presenterades under våren 2018 under namnet *Diakonins strukturer. En presentation av tre empiriska studier av den församlingsdiakonala verksamheten i Stockholms stift 2016/2017*.¹

Vi som skriver den här artikeln är ansvariga för det diakoniuutvecklingsprojekt som Stockholms stiftskansli driver utifrån studiens resultat. Med artikeln vill vi peka på några av de frågor som studien väckt kring församlingens diakonala uppdrag och lyfta dessa till ett samtal.

En viktig slutsats man kan dra från studien är att den, tyvärr, bekräftar en relativt vanlig uppfattning av hur diakonatet ser ut i många församlingar och om diakoners arbetssituation. Den visar bland annat att många diakoner känner en uppgivenhet inför de förutsättningar de har att utöva diakoni i den kontext där de verkar. Många diakoner drabbas också av negativ och långvarig stress. I denna studie har drygt 20% drabbats av utbrändhet.² Många diakoner känner att de inte kommer till sin rätt och umgås med tankar på att byta karriär.³ En röst i studien får uttrycka det flera andra säger:

Det kommer in jätteduktiga diakoner eller diakonstuderande med

jättebra kompetens och så går det ett eller två år, så tappar de så otroligt och det handlar ju just om det här. Det finns inga förväntningar. Man blir inte synlig, liksom den kunskap man har. Så man blir liksom förminskad /.../.⁴

Man blir ”liksom förminskad”, säger informanten. Det kanske inte är så konstigt eftersom diakoni tycks vara ett begrepp som är svårfångat när det ska definieras och inte minst när begreppet ska ges ”kropp” genom att struktureras och bli handling.

Nu är det inte så att Svenska kyrkan är otydlig på dessa punkter, det finns en del viktiga skrifter. År 2015 kom till exempel *Ett biskopsbrev om diakoni*.⁵ Året innan kom biskopsbrevet *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan*.⁶ Båda skrifterna bearbetar diakonens roll i församlingen och det diakonala uppdraget. Ändå visar studien *Diakonins strukturer* att det som dessa skrifter, tillsammans med andra, lyfter fram inte alltid får tillräckliga konsekvenser i den lokala församlingen.

Ett glapp

Varför är diakonens och diakonins roll föremål för så pass olika uppfattningar? Ett skäl som studien lyfter fram är att det under senare år uppstått ett glapp mellan det som diakoner själva ser som sina kompetensområden och det som andra – såväl anställda som förtroendevalda – ibland tänker sig är det diakonala kompetensområdet.⁷ En anledning till detta kan, enligt en informant i studien, vara att diakoni rymmer många olika aspekter.⁸ Dia-

koni är församlingens gemensamma uppdrag och varje kristen har ett grundläggande diakonalt uppdrag, man kan kalla detta för ”ett allmänt diakonat”. Samtidigt har den vigda diakonen ett särskilt uppdrag som kräver kvalificerad kompetens med både utbildning och personlig mognad.

En annan anledning till att det finns olika förståelser av diakonatet inom Svenska kyrkan är att diakonats roll har genomgått förhållandevis stora förändringar under bara några decennier. Vid olika tidpunkter har det funnits olika krav på utbildning, olika skolor har haft skilda inriktningar, vigningsordningarna har sett olika ut, osv.⁹ Kontentan är att det till viss del idag finns olika syn på diakonatet också bland diakonerna själva.

Diakonins strukturer pekar på att denna ”diffusa” bild av diakonatet också finns hos styrning och ledning och tar sig uttryck som en allt för låg, och ibland föråldrad, kunskap om diakoni och om diakonatet.¹⁰ Om styrning och ledning har en otydlig bild av diakoni och diakonens uppdrag och kompetens blir det också i förlängningen svårt att göra aktiva och nödvändiga prioriteringar och strategiska vägval.

En konsekvens är att diakoner ofta är ensamma i sitt arbete, utan tydligt stöd från styrning och ledning. Diakonen lämnas ensam med att utveckla sin tjänst och med att göra prioriteringar av såväl kortsiktig som långsiktig och strategisk karaktär. Därmed får diakonen själv också bära bördan av det som prioriterats bort, något som kan öka den negativa stressen. »

Okunskap om församlingens grundläggande uppgift att utöva diakoni, om diakoniet och om diakonalt arbete hos förtroendevalda och kyrkoherdar får en rad effekter för den enskilde diakonen. Okunskapen om diakoni och diakonalt arbete hos styrelse och ledning har, såväl före som efter diakonats integrering i den kyrkliga organisationen, fått till följd att enskilda diakoner varit lämnade att på egen hand konstruera innehållet i sina tjänster.¹¹

”Att stärka diakonerna i deras uppdrag och öka kunskapen hos styrning och ledning”

En viktig slutsats som görs i studien är att ovanstående organisatoriska och kunskapsmässiga svårigheter påverkar diakoners ”hårdighet i mötet med utsatta människor”, dvs. de yttre betingelserna får i slutänden konsekvenser för den diakonala kärnkompetensen.¹² Vår förhoppning är att Stockholms stifts diakoniutvecklingsprojekt ska kunna bidra till att utveckla det som studien har pekat på: att stärka diakonerna i deras uppdrag och öka kunskapen hos styrning och ledning så att dessa grupper tillsammans kan göra relevanta och aktiva prioriteringar av församlingens diakonala resurser.

Viktigt nytt verktyg

Vi gläder oss åt att ett viktigt verktyg i det arbetet har tillkommit efter att

studien *Diakonins strukturer* gjordes. Nyligen färdigställdes *Vägledning för diakoni i Svenska kyrkan*,¹³ som ett samarbete mellan nationell nivå, Västerås stift, Luleå stift och Göteborgs stift. Materialet vänder sig till förtroendevalda, ideella och medarbetare. Vi är övertygade om att *Vägledning för diakoni* kommer att vara ett mycket användbart verktyg för att fördjupa samtalet om det gemensamma diakonala uppdraget och diakonens roll i detta. Därför ser vi tre viktiga punkter för vårt projekt:

- Att öka kunskap om och engagemang för diakoni hos ledning och styrning
- Att stärka diakonerna i strategiskt tänkande och ledning av det diakonala arbetet
- Att *Vägledning för diakoni* blir implementerad

Hur detta sedan ska genomföras i den pastorala verkligheten ska vårt projekt fortsätta att arbeta med. I nuläget vill vi visa på studien *Diakonins strukturer* och verktyget *Vägledning för diakoni i Svenska kyrkan* med förhoppningen att de båda skrifterna läses och bearbetas av såväl diakoner som styrning och ledning – för att på så sätt lägga grunden för en god diakoni i Svenska kyrkans framtid.

LENA BERGMAN

Stiftsdiakon, Stockholms stift

NICLAS BLÅDER

Stiftsprost, Stockholms stift

LENA BURMAN HOLMGREN

Stiftsdiakon, Stockholms stift

MONICA JOHANSSON

Stiftspedagog, Stockholms stift

PÄR SANDBERG

Pressekreterare, Stockholms stift

Noter

1) Engel, Charlotte & Elisabeth Christianson. ”Diakonins strukturer. En presentation av tre empiriska studier av den församlingsdiakonala verksamheten i stockholms stift 2016/2017”. Institutionen för diakoni, kyrkomusik och teologi, Ersta Sköndal Bräcke högskola. internwww.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/diakonins-strukturer2018

2) Ibid. s. 30.

3) Ibid.

4) Ibid. s. 37.

5) *Ett biskopsbrev om diakoni*. Svenska kyrkan, Biskopsmötet, Uppsala 2015.

6) *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan*. Svenska kyrkan, Biskopsmötet, Uppsala 2014.

7) Engel, Charlotte & Elisabeth Christianson. ”Diakonins strukturer”. s. 39.

8) Ibid. s. 23, 39.

9) Ibid.

10) Ibid. s. 59.

11) Ibid. s. 34.

12) Ibid. s. 34.

13) *Vägledning för diakoni i Svenska kyrkan*. Svenska kyrkan. <https://internwww.svenskakyrkan.se/Diakoni/vagledning>

www.svenskakyrkotidning.se